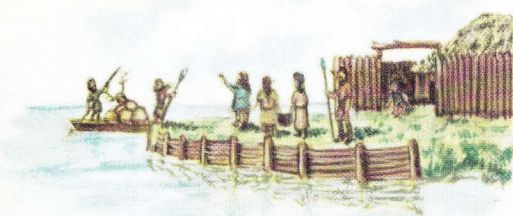
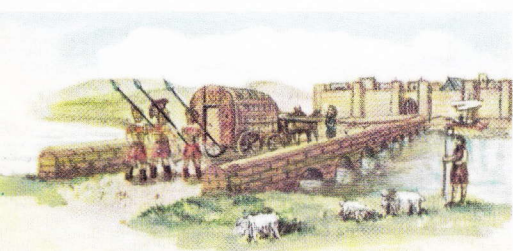

Van dorp tot wereldstad

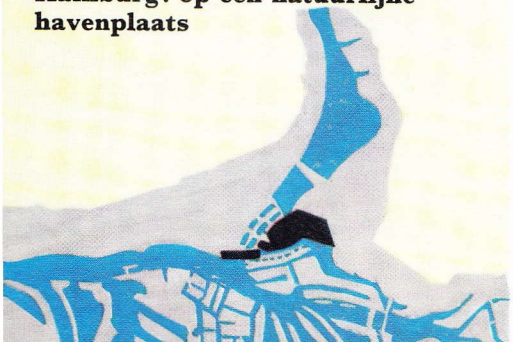
Parijs: op een eiland in de Seine

London: aan een doorwaadbare plaats op de Theems

Hamburg: op een natuurlijke havenplaats

In de oudheid bestonden er reeds steden in Babylonië, Assyrië, Egypte, Perzië, Indië, China en Voor-Azië, maar in het oude Europa van de Kelten en de Germanen waren dergelijke nederzettingen onbekend. Pas met de Romeinen werden rond de Middellandse Zee en in West-Europa steden gesticht. Toen het aantal kooplieden in onze streken toenam en zij zich op een bepaalde plaats gingen vestigen, waar ze gemakkelijk handel konden drijven en zich beschermd voelden, nam het aantal steden ook toe. Dat gebeurde vooral van de 11e eeuw af. Lange tijd bleef het toekennen van stadsrechten een koninklijke gunst, een regaal, dat de keizer of de koning toebehoorde. De eerste steden ontstonden in Italië: de oudste is Milaan, in 1057 gesticht. Dan volgen de Nederlanden: Hoei (1066), Geraardsbergen (1067), Kamerijk (1077), St. Quentin (1088), Beauvais (1099) enz.

Thans kunnen wij zeggen, dat de stad ongetwijfeld één van de belangrijkste resultaten van de beschaving is: de stad is nu een geperfectioneerd, sociaal organisme. In Europa strekt zich nu, tussen de 45e en de 55e breedtegraad een echte urbanisatiezone uit. De ontwikkeling van de steden loopt over verscheidene eeuwen, maar het is pas in de tweede helft van de 19e eeuw dat de grootste vooruitgang op dit gebied werd geboekt. Deze evolutie ging ge-

paard met de industriële revolutie. Zo is het te verklaren, dat de Engelse steden Birmingham en Liverpool zich zeer vlug ontwikkelden, evenals de Noordfranse steden, en dat de Rijnstreek in Duitsland één groot stedelijk en industrieel mierrennest werd. De groei van de steden valt ons het duidelijkst op, wanneer wij de plattegrond bestuderen.

Het ontstaan en ook de groei van de steden is meestal het gevolg van handelsactiviteiten. Zeer vele steden ontstonden op het contactgebied van streken met verschillende economische mogelijkheden en de handelswegen die deze steden verbinden, volgen meestal de valleien. Op de kruispunten van deze wegen, b.v. bij een brug over een waterloop of bij een gemakkelijke uitweg naar zee, rezen nederzettingen op.

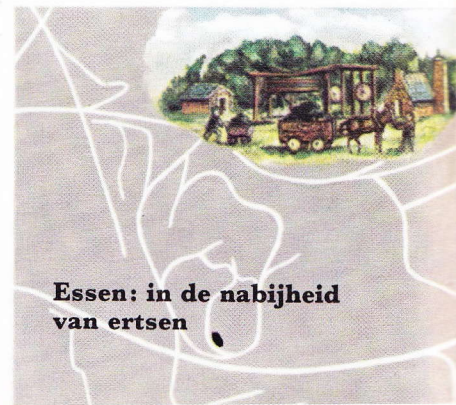
Er zijn ook steden ontstaan zonder enige commerciële bedoeling. De stichters streefden een politiek, maatschappelijk of industrieel doel na, waarbij zich later weliswaar de handelsfunctie voegde en zelfs de belangrijkste factor werd.

Vaak speelde ook de veilige ligging een rol: een steile rots, een meander, een eiland in een stroom riepen soms een stad in het leven. Denk maar even aan Edinburg en aan Parijs.

De inwoners van de steden organiseerden hun leven op voortreffelijke wijze: vervoermiddelen, gezondheidsinstallaties, drinkwater-

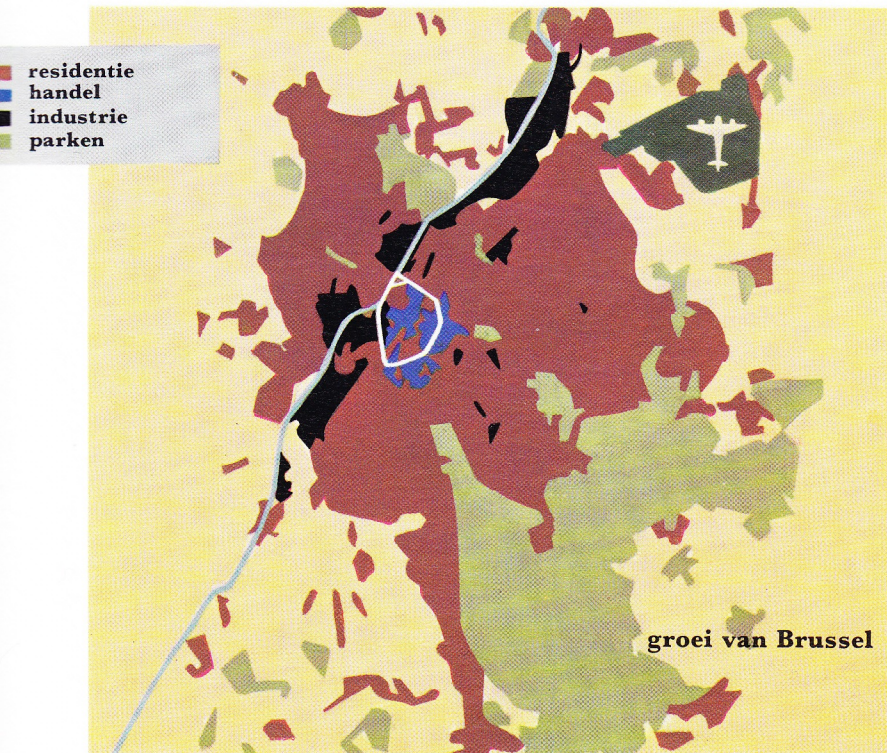
Edinburg: rond een versterkt kasteel

Essen: in de nabijheid van erts

diensten, gas- en elektriciteitsvoorziening, verkoophallen, markt- en stapelplaatsen vindt men in elke stad van betekenis terug. Naast de verschillende functies ontwikkelde zich vaak een speciale activiteit, zoals doorvoerhandel (Antwerpen), nijverheid (Essen), bestuurs- en residentiële functie (Den Haag), intellectuele activiteiten (Oxford, Heidelberg). Het plan en de fysionomie van de steden, bestaande uit verschillende wijken, weerspiegelen vaak de

tijd waarin ze ontstonden, de aard van de standplaats, de etnische gewoonten enz. Soms vertoont het plan een dambordvorm: straten snijden elkaar in rechte hoeken en vormen regelmatige huizenblokken; moderne steden werden meestal zo gebouwd, b.v. New York. Anders is het gesteld met oudere steden, waar de straten in stervorm of onregelmatig werden aangelegd. Meestal is het centrum hier de grote markt, waarin de hoofdstraten uitmondten. Daarom-

Al kende het oude Oosten reeds beroemde steden, in West-Europa duurde het tot in de 11e eeuw vooraleer de snelle ontwikkeling van deze nederzettingen plaats had. De grootste stedelijke ontplooiing gebeurde echter in de 19e eeuw, toen de industriële revolutie het Westeuropese leven grondig wijzigde. Zo werd de stad het belangrijkste teken van onze beschaving.

heen lagen vroeger de stadswallen, zodat het geheel de indruk van een spinneweb gaf. Soms verplichtte het reliëf de stad in een uitgestrekte vallei te bouwen. Dan krijgt ze een min of meer uitgerokken vorm, zoals b.v. Dinant waar de huizen langs de oevers van de Maas werden opgetrokken. In grotere steden kunnen wij heel gemakkelijk het oudere stadsdeel van het moderne onderscheiden: bekijk maar eens even een plattegrond van Brussel of van Amsterdam!

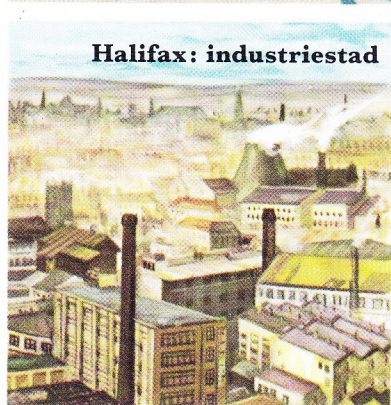
Heidelberg:
intellectueel
centrum

Den Haag: residentiestad

Antwerpen: haven

Halifax: industriestad